

УДК 14:316.32(477)

DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2024.57.13>

НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ У ПРОТИСТОЯННІ ВИКЛИКАМ ВІЙНИ ТА ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Валентина Кубко

*Національний університет «Одеська політехніка»,
кафедра міжнародних відносин та права
проспект Шевченка, 1, 65044, м. Одеса, Україна*

Розглядаючи національну ідентичність через історичну та соціокультурну призму, дослідження демонструє, що її формування нерозривно пов'язане з громадянськими, культурними та політичними процесами. Починаючи з XIX століття, проблема національної ідентичності стала об'єктом наукового дискурсу, а у XX столітті її значення зросло на тлі геополітичних змін і активізації національних рухів. Зазначено, що у контексті сучасної України національна ідентичність проявляється через консолідацію суспільства під час війни, утвердження європейського цивілізаційного вибору та боротьбу за державний суверенітет.

Звернено увагу на функції національної ідентичності, серед яких консолідація, захист, орієнтація, легітимація та інтеграція. В умовах війни вона сприяє об'єднанню суспільства перед зовнішніми викликами, забезпечує моральну стійкість громадян та формує стратегії протидії агресору. Водночас глобалізація, як процес, що сприяє поширенню демократичних цінностей, може стати інструментом для подолання кризових явищ і закріплення національної суб'єктності у світовому просторі.

Аргументовано, що національна ідентичність не є константою, вона визначається відповідно до інституційних та соціокультурних змін, нових політичних, суспільних і часових реалій.

Акцентовано, що національна ідентичність відіграє визначальну роль у зміцненні державності, забезпеченні соціальної згуртованості та протидії зовнішнім викликам, таким як війна та глобалізація. Вона формує базу для консолідації суспільства, слугує механізмом захисту культурних традицій та надає чіткі орієнтири для адаптації до глобальних змін.

Зроблено висновки, що національна ідентичність, будучи динамічним соціальним конструктом, формується через взаємодію історичних, культурних, економічних і політичних факторів. Вона не лише забезпечує стійкість держави до зовнішніх загроз, а й визначає її місце у глобалізованому світі. Для України, яка бореться за свою незалежність і одночасно інтегрується у європейську цивілізацію, національна ідентичність стає об'єднувачим фактором, що допомагає зберігати стійкість держави в умовах воєнної агресії, сприяє утвердженню її цивілізаційного вибору та створює перспективи для подальшого соціального й культурного розвитку у глобалізованому світі.

Ключові слова: національна ідентичність, глобалізація, національна безпека, європейський вибір, Україна, війна.

У сучасному світі національна ідентичність відіграє ключову роль у формуванні й підтримці національної безпеки держави, слугуючи базисом для згуртованості суспільства, збереження культурних цінностей та самоідентифікації громадян. Глобалізація, що змінює всі сфери суспільного життя, водночас відкриває нові можливості для інтеграції й створює ризики, пов'язані з уніфікацією культур і розмиванням традиційної ідентичності. Ці процеси особливо гостро відчують суспільства, які переживають складні трансформації, як Україна, де процеси демократизації, війна та соціально-економічні зміни створюють додаткові виклики для формування національної та цивілізаційної ідентичності.

У контексті сучасних глобальних викликів, таких як гібридні та повномасштабні війни, інформаційні загрози та міграційні кризи, збереження національної ідентичності стає стратегічним завданням кожної держави.

Загалом, пошук національної ідентичності є загальною історичною і соціокультурною тенденцією сучасного світу, що вступив у глобалізаційну фазу розвитку. Як зазначає С. Гантінгтон, 90-ті роки ХХ ст. характеризувалися глобальним спалахом кризи ідентичності: «Криза національної ідентичності спостерігається скрізь, тобто має глобальний характер. Ця криза в різних країнах набуває різного характеру, по-різному відбувається та має різні наслідки. Зрозуміло, що чи не в кожній країні вона викликана особливими, унікальними обставинами» [1, с. 302]. Щодо витоків цього явища, то, на думку дослідника, «вона має спільну причину – чи навіть причини. Як приклад, можна навести глобальну економіку, грандіозний стрибок у розвитку транспорту і сфери комунікаційних технологій, зростаючу міграцію населення земної кулі, поширення демократичних цінностей...» [1, с. 37].

На нашу думку, Україна переживає формування модерної національної ідентичності, яка базується на громадянському принципі та європейському цивілізаційному виборі. Глобалізація в цьому контексті стає інструментом поширення демократичних цінностей і прискорення інтеграції до європейської спільноти.

Чи не вперше проблема національної ідентичності стала об'єктом наукового дискурсу в ХІХ сторіччі. Це було пов'язано з тими процесами, які переживали Європа та Південна Америка, де виникли та ширилися рухи за звільнення від колоніальної залежності й з'явилися національні держави. Із середини 70-х років ХХ ст. концепція національної ідентичності (і тісно пов'язаної з нею етнічної) стала набувати все більшої ваги як відповідь на геополітичну ситуацію постколоніального світу та політичну активізацію національних рухів у промислово розвинених країнах [2, с. 26].

Щодо питання визначення поняття «національна ідентичність» у зарубіжному та українському вимірі існує чимало досліджень.

Теоретичні засади вивчення феномену національної ідентичності закладено в працях Б. Андерсона, Ю. Габермаса, Л. Грінфелда, С. Гантінгтона, Е. Сміта, Ф. Фукуями та інших учених, в яких знайшли висвітлення різні експлікації феномену національної ідентичності в контексті глобалізації. Серед вітчизняних вчених до проблематики національної ідентичності зверталися: О. Гнатюк, П. Горінов, Р. Драпушко, М. Козловець, В. Климончук, Л. Нагорна, Н. Лопачька, В. Ліпкан та ін.

Метою наукової розвідки є концептуалізація процесів трансформації української національної ідентичності в умовах нинішніх цивілізаційних зрушень.

У найзагальнішому вигляді під національною ідентичністю розуміють відчуття колективної належності до конкретної національної спільноти, її культури.

Так, на думку американської дослідниці Л. Грінфелд, «національна ідентичність в її суто сучасному розумінні є ідентичністю, яка полягає в належності до “народу”, найважливішою ознакою якого є те, що його визнають як “націю”» [3, с. 34–36].

О. Гнатюк визначає національну ідентичність як «комплекс спільних переконань, позицій і вірувань, вироблених у процесі формування окремішності спільноти, який поєднувався з акцептацією політичних прагнень певної політичної групи або акцептацією держави» [4, с. 56].

Національна ідентичність стала об'єктом наукових дискусій британського науковця Е. Сміта, який розглядає її як соціально-історичний конструкт. Учений справедливо стверджує, що національна ідентичність «сьогодні не тільки глобальна, а й усепроникна» [5, с. 150].

Френсіс Фукуяма у своїх працях, зокрема у книзі «Identity: The Demand for Dignity and the Politics of Resentment» [6], розглядає національну ідентичність як складний і багатогранний феномен, який ґрунтується на почутті спільності та колективної належності. Він підкреслює, що національна ідентичність не є природженою, а формується через історичний досвід, культурні цінності, спільні традиції та політичні інститути.

Національна ідентичність формується через суспільний консенсус щодо базових цінностей, які підтримують національну єдність. Вона зміцнюється завдяки стабільним політичним інститутам, що забезпечують рівність можливостей і соціальну справедливість. У центрі національної ідентичності лежить прагнення до гідності та визнання, яке є фундаментальною потребою людей.

За Ф. Фукуямою, нація як спільнота забезпечує індивіду можливість відчувати свою значущість і отримувати визнання через належність до більшої колективної ідеї. Також вчений наголошує на важливості політичного компонента у формуванні національної ідентичності. Вона має об'єднувати громадян на основі спільних демократичних цінностей, верховенства права та рівності перед законом, а не лише етнічної чи культурної належності [7, с. 46].

Таким чином, національна ідентичність виступає як життєво важливий механізм, що інтегрує суспільство, сприяє його стабільності та забезпечує можливість конструктивного вирішення внутрішніх і зовнішніх викликів.

Національна ідентичність визначається також як сукупність спільних характеристик, які об'єднують людей у націю: мова, культура, традиції, спільна історія, національні символи та цінності. Вона формує самоусвідомлення індивіда як частини національної спільноти. За визначенням Бенедикта Андерсона [8], нація є «уявленою спільнотою», що існує завдяки відчуттю єдності її членів.

П. Мовчан у своєму дослідженні подає таке розуміння національної ідентичності – це «визнання народом самого себе, знання і повага історії, національної культури, території, усвідомлення народом своїх особливих рис, розуміння членами національної групи своїх інтересів, прагнень, цілей, ідеалів, потреб тощо» [9, с. 106].

Цілком зрозуміло, що національна ідентичність за своєю суттю багатовимірна і не зводиться до якогось одного елемента, тому її формування – складний, комплексний та динамічний процес.

У ґрунтовній праці Е. Сміта «Національна ідентичність» дослідник визначає найголовніші риси національної ідентичності: «1) історична територія, або рідний край; 2) спільні міфи та історична пам'ять; 3) спільна масова, громадська культура; 4) єдині юридичні права та обов'язки для всіх членів; 5) спільна економіка з можливістю пересуватись у межах національної території» [6, с. 24].

Л. Грінфелд виділяє п'ять найважливіших аспектів ідентитетів нації та національної ідентичності. По-перше, це людські переконання: нація існує доти, доки її члени визнають один одного як співвітчизників і прагнуть продовжувати спільне співіснування; по-друге, спільне історичне минуле, спільні обов'язки й уявлення про спільне майбутнє; по-третє, є спільні дії, тобто дійова ідентичність; по-четверте, постійне проживання в одній країні і, по-п'яте, спільні характеристики, які об'єднуються поняттям «національного характеру» і котрі формують загальнонародну культуру [3, с. 35].

За М. Козловець, поняття «національної ідентичності» передбачає вияв колективного самоконструювання образу власної національної спільноти, характер якого багато в чому залежить від об'єктивних передумов і практики функціонування цієї спільноти (наприклад, сприятлива економічна ситуація, політична нестабільність, зовнішні загрози

тощо). Водночас на колективне самоконструювання образу власної національної спільноти впливають поширені в її середовищі ціннісні уявлення, міфи і стереотипи, особливо ті, які змальовують контрастність між «нами» і «ними», «своїми» і «чужими» [10, с. 58–59].

Відомий британський історик Е. Гобсбаум визначає два основні шляхи побудови національної ідентичності. Перший ґрунтується на т. зв. «кровному праві» («*ius sanguinis*»). За такого способу ідентифікації вважають, що члени однієї нації мають спільне походження і спільну культуру. Такі народи формують етнокультурні нації. Ця концепція була поширена серед народів, які жили на території Центральної і Східної Європи. Інша концепція ґрунтується на т. зв. «праві території» («*ius solii*»). Вона поширена серед тих груп, яким бракує спільного походження і спільної культури. Ключовим моментом у цьому випадку є зростання солідарності серед населення певної території незалежно від етнічних, культурних, мовних та інших відмінностей місцевих жителів. Такі народи формують політичні нації [за 10, с. 70].

До чинників, які впливають на формування національної ідентичності, варто віднести і зовнішні, геополітичні, в тому числі й наявність зовнішньої небезпеки.

У своїй праці «Хто ми? Виклики американській національній ідентичності» С. Гантінгтон [11] констатує, що американська національна ідентичність сягала свого політичного піку якраз в часи, коли країна опинялася перед зовнішніми загрозами: Друга світова війна, Карибська криза, 11 вересня 2001 р.

Тобто, національна ідентичність не є статичною категорією; вона постійно перебуває у динамічному розвитку, адаптуючись до змінних обставин та викликів сучасного світу. Її трансформація відбувається під впливом таких зовнішніх факторів, як війни, які сприяють консолідації суспільства перед обличчям загрози, міграція, що змушує переосмислювати власну належність і цінності у багатокультурному середовищі, а також глобалізація, яка одночасно створює ризики культурної уніфікації та відкриває нові можливості для інтеграції в світовий простір. Ці процеси формують нові рівні колективного самосприйняття, посилюючи зв'язок між історичними традиціями, сучасними реаліями та стратегічними прагненнями нації у майбутньому.

Як зазначає В. Климончук, «об'єднуючим фактором національної ідентичності стала воєнна агресія російської федерації проти України, яка відбувається всупереч нормам і принципам міжнародного права та міждержавних договорів. <...> Черговим викликом сучасності є глобальність світу» [12, с. 109].

Глобалізація значно впливає на процеси формування національної та цивілізаційної ідентичності, особливо в суспільствах, які переживають трансформаційні зміни, як нині Україна. Вона є одночасно викликом і можливістю: з одного боку, створює ризики культурної уніфікації та інформаційної залежності, а також зростання глобальних економічних залежностей може зменшувати відчуття національної автономії, з іншого – сприяє інтеграції до глобальних цінностей демократії, прав людини та сталого розвитку. Для України, яка переживає складний етап переосмислення своєї ідентичності, глобалізація стає важливим інструментом формування національної згуртованості та утвердження європейського цивілізаційного вибору.

На думку Євгена Головахи «Питання ідентичності для нашого суспільства надзвичайно чутливе і просто ключове. <...> Національна ідентичність має три складові – це ставлення до минулого, сучасного і майбутнього нації, приналежність до якої ти відчуваєш. Якщо в тебе немає уявлення про її минуле – твоя ідентичність неповноцінна. Якщо ти не сприймаєш сучасне її життя як своє, не як чуже і таке, яке на тебе тисне, – і поготів. Є люди, які хочуть змінити свою ідентичність, бо не витримують ситуацію, коли країна переживає скрутні часи – і вони, до речі, є не тільки у нас» [13].

Проте, як зазначають автори статті «Становлення національної ідентичності українців як основа національної безпеки Української держави», «сьогодні корінні зміни показали, що українці можуть допомагати армії, біженцям, державі, бути креативними, активними у захисті Батьківщини та брати відповідальність за країну на себе. Тому формування майбутнього світогляду нації базується на національній ідентичності сучасного молодого, і не тільки, покоління українців як носіїв майбутніх суспільних змін» [14].

Нині, в умовах протидії російській агресії, відбувається консолідація української нації та формування української ідентичності, зокрема через її політичний вимір. Це проявляється в усвідомленні громадянами своєї приналежності до єдиної політично організованої спільноти – українського народу, держави України та системи спротиву агресору. Таке усвідомлення охоплює як тих, хто перебуває в межах країни, так і українців за її кордонами. Воно не лише об'єднує суспільство, але й допомагає визначити місце України у соціокультурному просторі, сприяючи подальшому розвитку національної ідентичності та державності.

Нинішня війна загострила в українців розуміння такої самодостатньої цінності, як власна незалежна держава, такої цінності, як приналежність до неї через громадянство, усвідомлення того, що всі інші суперечності й протиріччя (регіональні, культурні, мовні, політичні і геополітичні) є ніщо на тлі небезпеки втрати держави [15].

Загалом, війна стала каталізатором трансформації національної та цивілізаційної ідентичності:

- відбулося поглиблення європейської інтеграції: війна посилила відчуття належності України до європейської цивілізації; формується нова цивілізаційна ідентичність, яка поєднує українські культурні традиції з прагненням до європейських стандартів;
- зміцнення патріотизму: глобальна підтримка з боку інших країн сприяла консолідації національної ідентичності як важливого ресурсу для подолання викликів війни;
- формування позитивного образу України у світі: глобалізація дозволяє Україні поширювати інформацію про свою боротьбу за незалежність, залучаючи підтримку міжнародної спільноти;
- глобальна відповідальність: як частина глобалізованого світу, Україна бере участь у вирішенні проблем, таких як екологічна безпека, миротворчість, міграція, що сприяє формуванню багаторівневої ідентичності (локальної, національної, глобальної).

Багатогранність форм вияву й інтеграційна суть національної ідентичності реалізуються через функції, які вона виконує.

Л. Нагорна виділяє такі основні її функції:

- пізнавальну (когнітивну), котра містить певні етнічні стереотипи і уявлення про характер міжетнічних комунікацій, формуючи сприйняття зовнішнього світу, почуття єдиного громадянства, патріотизму, розуміння національних інтересів;
- комунікативну (інтеграційну, нормативну), яка забезпечує відповідний ступінь гомогенності і згуртованості соціуму, визначає способи соціальної взаємодії між його членами і механізми соціалізації індивідів. Водночас за її допомогою встановлюється психологічна комунікативна дистанція, що визначає взаємини з іншими спільнотами, створює загально визнані регулятори міжкультурної комунікативної поведінки;
- емоційну функцію – створює відчуття спільності інтересів, захищеності від ударів долі, причетності до високих культурних цінностей;
- компенсаторну функцію, яка виявляється в певному відшкодуванні втрат, що виникають у процесі стандартизації, виконання індивідом анонімно-казенних функцій, формальних соціальних ролей;

– ідеологічну функцію, котра виникає одночасно з появою націоналізму як ідеології і створює не лише відчуття причетності до історичної долі групи, а й можливості змінювати її. Вона ж забезпечує певний ступінь соціального консенсусу;

– інструментальну функцію, призначення якої полягає у створенні механізму закріплення у свідомості позитивної ідентичності, налаштованості на пріоритет власних цінностей і традицій перед усіма іншими, виховання самоповаги [16, с. 55].

У нинішніх складних умовах ми вважаємо необхідним розглянути основні функції національної ідентичності за двома параметрами – в умовах війни та в умовах глобалізації:

1. Консолідаційна функція

В умовах війни: національна ідентичність сприяє об'єднанню суспільства перед обличчям зовнішньої загрози. Вона формує відчуття єдності, згуртовує громадян незалежно від їхнього етнічного чи соціального походження, зосереджуючи їхні зусилля на досягненні спільної мети – захисту нації та держави.

В умовах глобалізації: у ситуації культурної уніфікації, що супроводжує глобалізаційні процеси, національна ідентичність виступає як захисний механізм, який зберігає унікальність культури, мови та традицій. Вона допомагає протидіяти асиміляції та розмиванню національних особливостей.

2. Захисна функція

В умовах війни: національна ідентичність забезпечує моральну та психологічну стійкість громадян. Вона зміцнює відчуття причетності до боротьби за незалежність і свободу, формуючи у населення стійкість до стресових факторів, таких як військові дії, втрати та кризи.

В умовах глобалізації: у відповідь на зовнішні виклики, такі як економічна залежність, інформаційна маніпуляція чи культурна експансія, національна ідентичність допомагає суспільству протистояти негативним впливам, зберігаючи самобутність та автономію.

3. Орієнтаційна функція

В умовах війни: національна ідентичність допомагає людині зрозуміти свою роль у суспільстві та визначити, за які цінності вона готова боротися. Вона задає орієнтири для поведінки в умовах кризи, спираючись на ідеї патріотизму, героїзму та відданості своїй державі.

В умовах глобалізації: в умовах багатокультурності та ціннісної розмитості, викликаних глобалізацією, національна ідентичність забезпечує чіткі культурні та ціннісні орієнтири, допомагаючи суспільству зберегти свою суб'єктність у глобальному просторі.

4. Легітимаційна функція

В умовах війни: національна ідентичність обґрунтовує право суспільства на самозахист і незалежність, формуючи ідеологічне підґрунтя для міжнародного визнання та підтримки. Вона виступає як джерело політичної легітимності державних інституцій та військових дій.

В умовах глобалізації: вона легітимізує прагнення до збереження національного суверенітету, формування культурної політики та захисту національних інтересів у глобальних організаціях і на міжнародній арені.

5. Ідентифікаційна функція

В умовах війни: національна ідентичність дає змогу індивіду ототожнити себе з певною спільнотою, забезпечуючи відчуття належності до нації. Це зміцнює міжособистісну довіру та сприяє співпраці в кризових ситуаціях.

В умовах глобалізації: вона допомагає зберегти культурну самобутність в умовах глобальних викликів, даючи людям змогу ідентифікувати себе як представників конкретної нації, а не лише «громадян світу».

6. Мотиваційна функція

В умовах війни: національна ідентичність мобілізує громадян на активні дії для захисту країни. Вона виступає джерелом патріотизму, який мотивує до участі у військових, волонтерських і соціальних ініціативах.

В умовах глобалізації: вона надихає на створення інноваційних проєктів, спрямованих на популяризацію національної культури, просування економічних ідей та участь у глобальних ініціативах на конкурентних умовах.

7. Інтеграційна функція

В умовах війни: національна ідентичність сприяє інтеграції різних етнічних, соціальних і регіональних груп в одну згуртовану спільноту, об'єднану спільними цілями й цінностями.

В умовах глобалізації: вона сприяє гармонізації відносин між локальними національними спільнотами та глобальними структурами, забезпечуючи баланс між збереженням самобутності й відкритістю до змін.

8. Рекреаційна функція

В умовах війни: національна ідентичність сприяє відновленню почуття гордості за свою країну через героїчні досягнення, культурні символи та історичні перемоги, що допомагає зменшити емоційне виснаження.

В умовах глобалізації: вона забезпечує збереження культурного спадку та його адаптацію до сучасних умов, сприяючи відродженню традицій та національного мистецтва.

Таким чином, національна ідентичність в умовах війни виконує функції, спрямовані на згуртування суспільства, підтримку морального духу та зміцнення державності. В умовах глобалізації вона стає механізмом захисту від уніфікації та асиміляції, водночас допомагаючи країні інтегруватися у світовий простір без втрати своєї унікальності. Для України сьогодні національна ідентичність є не лише основою для опору зовнішній агресії, але й інструментом формування нового етапу державності та інтеграції до європейської цивілізації.

Національна ідентичність відіграє важливу роль у стабілізації суспільства та збереженні його цілісності в умовах кризових ситуацій, таких як війна, а також у періоди інтенсивних глобалізаційних змін.

Не дивлячись на вагомий вплив зарубіжних та вітчизняних вчених, питання становлення національної ідентичності, особливо в періоди глобалізаційних змін, та її вплив на світову і національну безпеку наразі залишаються бути вкрай актуальними та потребують аналізу у подальших дослідженнях.

Список використаної літератури

1. Гантінгтон Семюел П. Протистояння цивілізацій та зміна світового порядку/ Переклад з англійської Наталії Климчук. Львів: Кальварія, 2006. 474 с.
2. Гьокхан Демір. Національна ідентичність у контексті глобальних міграційних процесів: соціально-філософський аналіз. Дис. на здобуття наук. ступеня к. філос. н. за спеціальністю 09.00.03 Соціальна філософія та філософія історії. Житомирський державний університет імені Івана Франка, Житомир, 2018. 233 с.
3. Greenfeld L. Nationalism: Five Roads of Modernity. Cambridge MA: Harvard University Press, 1992. 581 p.

4. Гнатюк О. Прощання з імперією: Українські дискусії про ідентичність. Київ: Критика, 2005. 525 с.
5. Сміт Е. Національна ідентичність. Київ: Основи, 1994. 224 с. URL: <http://litopys.org.ua/smith/smi.htm> (дата звернення: 18.11.2024).
6. Fukuyama F. Identity: The Demand for Dignity and the Politics of Resentment. Farrar, Straus and Giroux, 2018. 240 p.
7. Фукуяма Ф. Ідентичність. Потреба в гідності й політика скривдженості / пер. з англ. Тетяна Сахно. 5-е вид. Київ: Наш формат, 2024. 192 с.
8. Anderson B. Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism. London; New York : Verso, 2016. 240 p.
9. Мовчан П.П. Зміст поняття «національна ідентичність»: теоретико-методологічний аспект. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 17. С. 103–107. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2015_17_21 (дата звернення: 19.11.2024).
10. Козловець М.А. Феномен національної ідентичності: виклики глобалізації: Монографія. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. 558 с.
11. Huntington Samuel P. Who are we? The Challenges to America's National Identity. New York, Simon & Schuster, 2004. 428 pp.
12. Климончук В. Національна ідентичність за умов глобалізації: дилеми та перспективи сучасної України. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії*. 2020. Випуск 33. С. 108–114. URL: DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2020.33.14> (дата звернення: 19.11.2024).
13. Головаха Євген. Національна ідентичність – це ключове питання для суспільства. URL: <http://www.golos.com.ua/article/350002> (дата звернення 17.11.2024).
14. Горінов П.В., Драпушко Р.Г. Становлення національної ідентичності українців як основа національної безпеки Української держави. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 10/2022. С. 26–30. URL: DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-10/2> (дата звернення: 18.11.2024).
15. Якунов Є. Українці і ідентичність. Укрінформ. 2022. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3551533-ukrainci-i-identichnist.html> (дата звернення: 19.11.2024).
16. Нагорна Л. Національна ідентичність в Україні. НАНУ. Ін-тут політичних і етнонац. досліджень. Київ, 2002. 274 с.

NATIONAL IDENTITY IN COUNTERING THE CHALLENGES OF WAR AND GLOBALIZATION

Valentyna Kubko

*Odesa Polytechnic National University,
Department of International Relations and Law
Shevchenko av., 1, 65044, Odesa, Ukraine*

Examining national identity through a historical and socio-cultural lens, the study demonstrates that its formation is inextricably linked to civic, cultural, and political processes. Since the 19th century, the issue of national identity has become a subject of scientific discourse, and in the 20th century, its significance grew against the backdrop of geopolitical changes and the activation of national movements. It is noted that in the context of modern Ukraine, national identity manifests itself through the consolidation of society during wartime, the affirmation of a European civilizational choice, and the struggle for state sovereignty.

Attention is drawn to the functions of national identity, including consolidation, protection, orientation, legitimization, and integration. During wartime, it promotes societal unity in the face of external challenges, ensures citizens' moral resilience, and shapes strategies for countering aggression. At the same

time, globalization, as a process that fosters the spread of democratic values, can become a tool for overcoming crises and strengthening national subjectivity in the global arena.

It is argued that national identity is not static; it evolves in response to institutional and socio-cultural changes, as well as new political, social, and temporal realities.

Emphasis is placed on the fact that national identity plays a decisive role in strengthening statehood, ensuring social cohesion, and countering external challenges such as war and globalization. It forms the foundation for societal consolidation, serves as a mechanism for preserving cultural traditions, and provides clear guidelines for adapting to global changes.

The study concludes that national identity, as a dynamic social construct, is shaped through the interaction of historical, cultural, economic, and political factors. It not only ensures the state's resilience to external threats but also determines its place in the globalized world. For Ukraine, which is fighting for its independence while integrating into European civilization, national identity becomes a unifying factor that helps maintain the state's stability in the face of military aggression, contributes to affirming its civilizational choice, and creates prospects for further social and cultural development in a globalized world.

Key words: national identity, globalization, national security, European choice, Ukraine, war.